

La muerte de Joan Solà deja la filología catalana sin su gran referente

El lingüista trabajaba en la ya encauzada 'Gramàtica normativa del català'

EL PAÍS
Barcelona

A poco de recibir la Creu de Sant Jordi en 2005, el filólogo y lingüista Joan Solà (Bell-lloc d'Urgell, 1940) afirmó: "La lengua la mantiene un pueblo, no los científicos". Cierto, pero hay científicos y científicos. Su muerte, acaecida en la madrugada de ayer en Barcelona por un cáncer que le perseguía desde hace un tiempo, así lo demuestra y deja por el momento rota una cadena de grandes gramáticos y lingüistas que arrancó con Pompeu Fabra, seguía con Joan Coromines y hasta ahora continuaba con él mismo.

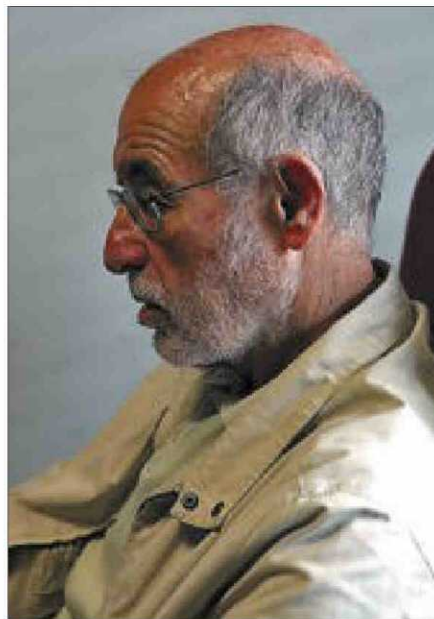
Desde las nueve de esta mañana y hasta las 15.30 horas, a petición de su familia, la capilla ardiente estará instalada en el parainfo del edificio histórico de la Universidad de Barcelona. Allí se celebrará una ceremonia de despedida.

Era su escenario natural: en esa facultad se licenció en Filolo-

gía Clásica en 1965 y en ella ejerció como profesor hasta el 17 de junio de este año, cuando la enfermedad le había ya debilitado.

El pequeño despacho que ocupaba, abarrotado de libros, era inversamente proporcional a su labor, que se ha saldado con casi 40 libros, algunos ya fundamentales, como la *Gramàtica del català contemporani* (2002) en tres volúmenes que promovió y dirigió. "Una obra que merece un lugar de honor en las estanterías junto a las gramáticas de Fabra, el diccionario Alcover-Moll y el diccionario de Coromines", fijaba ayer el filólogo Albert Branchadell.

Su preocupación por el uso social de la lengua para garantizar su futuro e indisolubilidad con el porvenir de la cultura y la política catalanas era para él tan notoria y vital que no dudó, como su maestro Fabra, en iniciar una asidua y contundente presencia mediática, nada ajena a su compromiso sociopolítico. Eso explica que ayer buena parte de las manifestacio-

Joan Solà, en 2009. / TEJEDERAS

nes de pésame aparecieran raudas en boca de políticos como el presidente de la Generalitat, José Montilla ("se dedicó en cuerpo y

alma a la divulgación y defensa del catalán; muchas lenguas europeas querrían un lingüista como él); el vicepresidente, Josep Lluís Carod Rovira ("es el filólogo del pueblo: ha hecho el esfuerzo más grande para acercar el trabajo de su campo a la gente"), y el presidente de ERC, Joan Puigcercós ("un patriota y filólogo ejemplar").

Pero no se distraía fácilmente. Así, deja encauzada la *Gramàtica normativa del català* ("estará en 2011", decía) y Empúries prepara *L'última lliçó*, con sus discursos y escritos recientes; además, inició una nueva edición de la traducción de Carles Riba de la

Odisea, que consideraba un momento estelar de las letras catalanas. Él ha protagonizado otro.

MÁS INFORMACIÓN EN PÁGINA 50

IN MEMÓRIAM

Joan Solà, tenaz científico de la lengua catalana

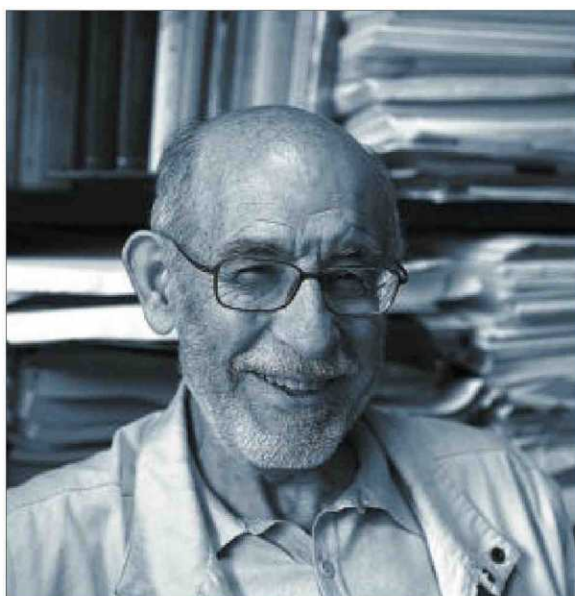
SALVADOR GINER / ISIDOR MARÍ

Joan Solà i Cortassa, descolante lingüista y filólogo, gran autoridad en el campo de la sintaxis normativa catalana, falleció ayer en Barcelona. Nacido en Bell-lloc d'Urgell en 1940, Solà realizó estudios de posgrado en lingüística general en uno de los centros más importantes de esta disciplina, la Universidad de Reading, en Inglaterra. Enseñó en la Universidad Autónoma de Barcelona, en la entonces incipiente de Gerona y finalmente en la Universidad de Barcelona, donde obtuvo la cátedra de lengua y literatura catalanas en 1983, que ocupó hasta que se jubiló este mismo año. Su última lección versó precisamente en torno a la sintaxis normativa. Mientras tanto, Joan Solà había impartido cursos en Polonia, Austria, Finlandia, Alemania y Estados Unidos.

En los últimos tiempos, gracias a sus enseñanzas, de las que han aprendido innumerables generaciones de estudiantes de filología, su figura cívica y científica se fue

agigantando, no solo por la calidad de su obra, sino también por su extraordinaria capacidad de transmitir —también, regularmente, en la prensa diaria— las cuestiones más abstrusas y complejas de la lingüística, y en particular las de la lengua catalana, con un lenguaje sencillo, directo y jamás alejado del mayor rigor científico. Una vasta obra, no solo gramatical —recuérdese la *Història de la lingüística catalana 1775-1900* que elaboró con Pere Marçet—, estableció definitivamente su autoridad académica. Dirigió la obra *Gramàtica del català contemporani* (2002) y, con el hoy rector emérito de la Universidad de Barcelona, Antoni M. Badia i Margarit, la obra colectiva *Joan Coromines: vida y obra* (1999). Solà editaba, desde 2002, con el apoyo de Jordi Mir, las *Obres completes de Pompeu Fabra*, aún en curso de publicación. Fabra, junto a Noam Chomsky, representa el gran influjo intelectual sobre su obra.

El reconocimiento público ante la aportación de la treintena de

Joan Solà i Cortassa, en 2009. / TEJEDERAS

obras y centenares de artículos sobre cuestiones de lengua culminó con la concesión de la medalla Narcís Monturiol al mérito científico en 2003 y dos años después la concesión de la Creu de Sant Jordi que otorga la Generalitat de Catalunya, mientras que el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, que inspira la asociación cívica Omnium Cultural, le llegaría en el año 2009, en que también accedió a la vicepresidencia de nuestro Institut, academia catalana de las ciencias y las humanidades.

La Universidad de Lleida, con el apoyo de su pueblo natal, instituyó no ha mucho el Premio Internacional Joan Solà para estudios lingüísticos sobre el catalán, y, por su parte, el Parlament de Catalunya, de modo muy excepcional, le invitó a realizar un discurso ante la cámara.

La dimensión cívica alcanzada por el profesor Solà ha sido sin duda reforzada por su clara independencia política, que no apoliticismo. Su actitud nacionalista era tan firme como civiliza-

da y dialogante para con quienes discrepaban de él. Al mismo tiempo, su espíritu independiente le hizo huir de algunas afiliaciones que le hubieran obligado a abrazar directrices para las que temperamentalmente no estaba hecho. Su libro *Plantem cara: defensa de la llengua, defensa de la terra* (2009) expresa diáfamanamente esta actitud.

Joan Solà mezcla la ironía con el humor socarrón del payés del llano de Urgell que era y le complacía ser. Su gran expansión era cantar en la coral de su pueblo, así como en otra, barcelonesa, como uno más. Recorría la ciudad, hasta el último momento, en una motocicleta ligera. Su cuerpo delgado, bajo un casco considerable, albergaba un científico de la lengua, tozudo y riguroso, a un honrosísimo catedrático venerado por muchas generaciones de discípulos, a un miembro —y ahora vicepresidente— de una de las más veteranas y activas academias nacionales de Europa. Sobre todo, a un ciudadano honesto, modesto, querido por el pueblo de Cataluña. No todos los sabios catedráticos alcanzan pareja felicidad. Él mismo así lo expresó, refiriéndose, sorprendido, a la popularidad alcanzada. Joan Solà deja una viuda, la leonesa Adelaida Martínez Fraile, y dos hijas, Nausica y Laura.

Salvador Giner es presidente del Institut d'Estudis Catalans e **Isidor Marí** es presidente de la Sección Filológica de esta misma institución.

L'adéu a un modernitzador del català ▶ La figura

Pàgines 60 i 61 ▶▶

Mor Joan Solà, renovador de la normativa de la llengua catalana

El catedràtic emèrit de la UB i vicepresident de l'IEC mor als 70 anys víctima d'un càncer

Sempre disposat a actualitzar la tradició fabriana, deixa com a herència part de la nova gramàtica

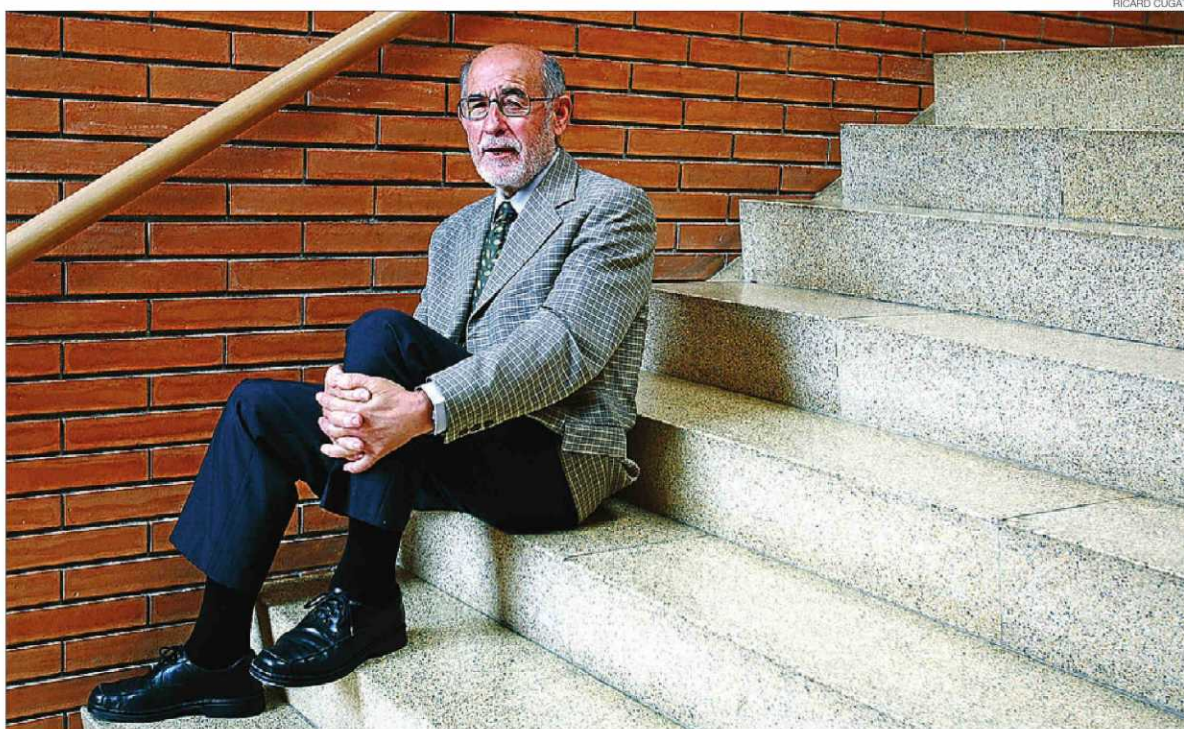
ERNEST ALÓS
BARCELONA

Va ser el fill pròdig de Pompeu Fabra. O millor el nét, tenint en compte Joan Coromines. Ahir va morir, als 70 anys, Joan Solà (Bell-lloc d'Urgell, 1940), raonador de la revisió crítica de la normativa fabriana i *enfant terrible* proscrit per l'Institut d'Estudis Catalans en temps d'immobilismes. Mestre de generacions de filòlegs catalans, teòric brillant i meticulós, polemista vigorós i divulgador carismàtic, la secció filològica de l'IEC no li va obrir les portes fins al 1999 (tard, molt tard). Vicepresident de l'acadèmia catalana des de fa només un any, deixa com a última herència la secció dedicada a la sintaxi de la gramàtica de la llengua catalana que s'haurà de publicar el 2012, la primera oficial i normativa des de les de Fabra, de qui va editar amb Jordi Mir les obres completes.

La capella ardent s'instal·larà avui al paranimf de la Universitat de Barcelona, on a les 15.30 hores se celebrarà una cerimònia de comiat del lingüista.

LES DUES GRAMÀTIQUES // L'any 2002, Solà va veure publicada la fonamental *Gramàtica del català contemporani*, una obra descriptiva de 3.600 pàgines, o sigui no normativa, que va dirigir a la intempèrie, sense subvencions ni paraigua acadèmic. «Hem fet una descripció àmplia, generosa i documentada del català, sense dictaminar sobre la normativa», explicava llavors. Amb la seva aportació a la nova gramàtica de l'Institut d'Estudis Catalans va fer el pas «de la descripció a la prescripció», segons paraules de la catedràtica de la UAB Gemma Rigau, vicepresidenta de la Secció Filològica de l'IEC i col·laboradora en els dos treballs.

Si bé Solà es caracteritzava per l'interès d'adaptar la norma a les noves generacions de parlants i per l'amplitud de mires a l'hora d'admetre els canvis i la variació dins de la normativa, la possibilitat d'acceptar més d'una solució sempre que respongués a la lògica de la llengua, en els últims anys el preocupava molt la inseguret del parlant del català i la degradació de l'idioma. «Estava enfadat i pessimista, dolgut i trist, per la situació del català, però pensava que encara s'hi

RICARD CUGAT

▶▶ Joan Solà, l'octubre del 2007, a l'escala d'accés al departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona.

■ LA FILÍPICA AL PARLAMENT

«LINGÜÍSTICAMENT MALALTS»

➤ El juliol del 2009, Joan Solà va ser el primer ciutadà convidat a dirigir-se al Parlament, on va interpel·lar els diputats a fer una «reflexió profunda» i esforçar-se per combatre la «ideologia integrista» a Espanya i fer que el català sigui una llengua «útil i necessària».

➤ «La llengua catalana no està bé de salut», va proclamar. Solà va criticar la Constitució espanyola per considerar les altres llengües «subordinades, inferiors, voluntàries, vergonyants» davant del castellà, «sobirà indiscutible, obligatori, amb drets il·limitats», i la majoria d'espanyols pel seu «rebuig clar» a la diversitat lingüística.

➤ En el seu contundent discurs, Solà va considerar un «sarcasme» afirmar que a Catalunya, «una comunitat lingüísticament malalta», no hi ha conflicte lingüístic, perquè això només es deu al fet que la «meitat del país que ha heretat i vol conservar la llengua del país» ha callat mentre la seva llengua «retrocedeix de manera alarmant» i té «un espai vital cada vegada més reduït». Des del punt de vista filològic, el catedràtic va alertar de la «degradació alarmant de totes les seves estructures» al ser considerada «una llengua de riure, o per riure's d'ella».

➤ «Aquesta llengua no pot ni vol sentir-se ni un minut més inferior a cap altra», va concloure.

podia fer alguna cosa», recordava ahir Rigau.

La seva preocupació venia de lluny: «El català, si segueix així, no trigarà a morir», advertia el 2002. En els últims anys la seva postura es va anar fent més crítica, fins al punt de declarar, en una entrevista en aquest diari amb motiu de la publicació del seu llibre *Plantem cara* (La Magrana), que «la política lingüística de Catalunya és un fracàs, perquè no ens hem cregut que som un poble; fem una política feble fent veure que és forta».

Quan fa un any li va arribar el moment dels homenatges (honoris causa a Lleida, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, convidat a dirigir-se al Parlament) semblava haver superat un càncer que se li va reproduir poc després i que va fer que reduís la seva activitat aquestes últimes setmanes. Gens propens a lamentar-se dels seus mals, es va poder acomiadar, recordava ahir Gemma Rigau, «amb elegància».

Després de fer 70 anys i passar a la condició de catedràtic emèrit, el mes de juny passat va dictar la seva última classe a l'Aula Magna de Barcelona. Amb el mateix motiu, el passat dia 20 es va presentar a la UB *Joan Solà. 10 textos d'homenatge* (Empúries), un volum en què escriuen sobre les seves facetes personals i acadèmiques els seus amics, col·legues, deixebles i col·laboradors, com Josep Murgades, que no dubta a qualificar-lo com «el Fabra dels nostres dies». I l'endemà, generós com sempre, s'acomiajava així dels lectors de la seva columna al diari *Avui*: «És llei de vida: cal donar pas als més joves, que tenen molta més empena i més informació (i molta més facilitat d'obtenir-ne amb les noves tècniques) i veuen la vida de la llengua de més a prop, sense els nostres encarcaments».

L'editorial *Empúries* té en procés d'edició una recopilació dels últims textos de Solà, amb el títol de *L'última liçó*. ■

Un filòleg i lingüista de referència de la llengua catalana

Joan Solà (Bell-lloc d'Urgell, 1940) ha estat un lingüista fonamental de la llengua catalana, amb Pompeu Fabra i Joan Coromines ■ PERE VIRGILI

de l'homenatjat, el seu compromís amb l'exigència professional. El llibre repassa una vida dedicada a la llengua, que, a desgrat del límit imposat per la malaltia, ha tingut prou temps per donar-nos una obra colossal. Consulteu, si no, la "Bibliografia de Joan Solà", que firmen la seva filla Nausica i Xavier Fargas: cinquanta pàgines plenes de lletra espessa que donen fe de la contribució científica de Solà. I que revelen un fet important: el lingüista de Bell-lloc d'Urgell, com els grans lingüistes del segle passat, ha compost, tot sol, una obra ingent, de referència. Però, a la vegada, ha treballat, com a coautor o com a director, en la realització d'obres magnes, la més important de les quals és la gegantina *Gramàtica del català contemporani* (2002), en tres volums, que va dirigir juntament amb Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya.

Solà ha estudiat la llengua del dret i del revés: la sintaxi, el lèxic. En l'aspecte científic, quedarà, juntament amb Coromines, com el gran lingüista català dels últims decennis. Però hi ha la persona. Tenim a mà els seus llibres, podem continuar fent servir molts dels usos que ell va descriure –i que va prescriure–, però l'home se n'ha anat. Més d'una vegada, l'havia vist pesant figures o fins trencant el son, en acabat d'un dinar. Ara bé, la idea que hagi tancat els ulls per sempre fa de molt mal empassar. Excursionista infatigable, sempre amb l'orella parada, sembla que Joan Vinyoli el descrivís amb aquell vers d'*El Callat*: "mes ara sóc orella i pas insomnes". Descansa en pau, estimat mestre i professor, amic Joan. A reveure i gràcies! ■

Mor Joan Solà

Jordi Llavina
BARCELONA

Avui fa una setmana, el suplement cultural de l'Avui va publicar l'últim article de Joan Solà, titulat *Adéusiau i gràcies!*. El mestre, el professor, el doctor en filologia, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes Joan Solà s'hi acomiadava dels seus lectors amb una humilitat i una enteresa d'ànim que només es dona en els homes eminents i en les personalitats més generoses. Hi afirmava: "La pràctica de l'article setmanal m'ha ensenyat a escriure", i el fet és que els

seus papers eren clars, impecables i, sovint, punyents. Acabava l'article dient: "Apa, lectors, a continuar fidels als mitjans escrits o dits en català", i el rubricava així: "I moltíssimes gràcies".

L'escriptor Solà havia evolucionat molt des de la publicació, l'any 1972, d'aquells dos volums fonamentals de la lingüística catalana contemporània, *Estudis de sintaxi catalana*, que, tot i la seva rellevància històrica, ell havia considerat més d'una vegada un "paradigma de foscor estilística". Hi patia, llavors, escrivint. El

seu cap feia massa via, explorava territoris molt embardissats, i la mà havia d'acordar tot d'estímul divers, havia de fer llum damunt massa aspectes que, abans que ell, si no eren Fabra o Coromines, ningú no havia tractat mai. Ja feia molts anys, però, que els llibres de Solà eren d'una gran amenitat, i científicament molt progressistes. *Qüestions controvertides de sintaxi catalana* (1987), per exemple, guanyava en claredat expositiva. Empúries va anar publicant moltes de les seves obres dels noranta: *Lingüística i normati-*

va (1990), *Normativa: estat de la qüestió* (1994)... Poc abans, ens havia arribat aquella delícia del *Tractat de puntuació* (1989), escrit amb Josep M. Pujol, que desembocaria en una obra més ambiciosa: *Ortografia. Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic* (1995). Solà era un home que tenia un respecte sever per la llengua; un respecte, però, que no va néixer amb l'estudi acadèmic, sinó en la infantesa, amb les primeres paraules apreses.

Fa poc s'ha publicat l'obra *Joan Solà. 10 textos*

d'homenatge, que aplega el testimoni d'amics i col·legues que han treballat amb ell. Tots coincideixen a destacar el rigor científic

Quedarà, juntament amb Coromines, com el gran lingüista català dels últims decennis

La última obra del eminente lingüista, 'L'última lliçó', se publicará antes de Navidad

Joan Solà deja huérfano el catalán

Muere el filólogo "que más catalán sabía del mundo"

FRANCESC BOMBÍ-VILASECA
Barcelona

El lingüista Joan Solà (Bell-lloc d'Urgell, 1940) falleció la noche del miércoles en Barcelona víctima de un cáncer. Catedrático emérito de Lengua Catalana en la Universitat de Barcelona, hace apenas una semana había sido homenajeado en el aula magna de esa facultad con motivo de la presentación de un libro en su honor, acto en que todavía mostró su proverbial energía y cierta socarrería, además de lograr las risas del público con su discurso apasionado. Ese día, su última comparecencia pública, aún habló de sus trabajos en curso, como la web *Els sons del català* o la próxima gramática normativa del Institut d'Estudis Catalans (IEC), del que era vicepresidente, y cuya participación (centrada en la sintaxis, su especialidad) ya había terminado. Esta mañana se instalará en el paraninfo del edificio histórico de la UB la capilla ardiente, y a las 15.30 h se celebrará una ceremonia laica de despedida.

Creu de Sant Jordi en el 2005, Solà fue galardonado con el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el año pasado, cuando también fue investido doctor honoris causa por la Universitat de Llei-

La santísima trinidad catalana

Joan Solà era citado a menudo tras los nombres de Pompeu Fabra y Joan Coromines. "Fabra, Coromines y Solà son la santísima trinidad de la lengua catalana", aseguró hace unos días el editor Xavier Folch, para quien era "el ser humano que más catalán" sabía. Pompeu Fabra y Joan Coromines fueron sus principales referentes, además del lingüista estadounidense Noam Chomsky.

Investigador, docente, divulgador

Licenciado en Filología Clásica en 1965, se doctoró en 1970 (UB) y amplió estudios en Inglaterra. Casi desde entonces compaginó su labor como investigador con la docencia y la divulgación.

da. En julio del mismo año intervino en el Parlament de Catalunya, en la primera ocasión en que se invitaba a alguien "por su significación institucional, política, social, científica o cultural", según el reglamento de la Cámara, e insistió a los políticos catalanes a defender la lengua catalana y a recuperar su autoestima, como única vía para tener "una lengua rica que puede ir al lado de las otras en igualdad de condiciones".

Autor, solo o en colaboración, de más de 40 libros, no sólo sobre su especialidad, la sintaxis, sino que se interesó por la lengua en su conjunto, ya fuera historia de la lengua, léxico, puntuación, tipografía, bibliografía o cualquier otro aspecto de la lingüística y la sociolingüística. Es de destacar la introducción, junto a Sebastià Bonet, de la sintaxis generativa de raíz chomskiana, una de sus grandes pasiones. Algunas de sus principales obras podrían ser *Estudis de sintaxi catalana* (1972), *Sintaxi generativa catalana* (junto a Sebastià Bonet, 1986), *Sintaxi normativa: estat de la qüestió* (1994), *Ortotipografia* (junto a Josep M. Pujol, 1995), la *Història de la lingüística catalana 1775-1900* (1998) o *Ensenyar la llengua* (2003), además de la edición con Antoni M. Badia i Margarit de la obra de Joan Coromines y, junto a Jordi Mir, de las obras completas de Pompeu Fa-

bra. El gran colofón fue la *Gramàtica del català contemporani*, obra magna aparecida en el año 2002 y que lleva ya cuatro ediciones, todo un hito.

Como profesor ejerció desde 1965 hasta el pasado 17 de junio, en que impartió su última clase, que aunque tenía que ser la simple clausura de un máster especializado se convirtió en un homenaje de la sociedad académica y civil hasta el punto de ser emitida en directo por internet. Solà formó a varias generaciones de filólogos y lingüistas, a menudo con el uso magistral del método socrático, puesto que solía pre-

Fue autor, solo o en colaboración, de más de 40 libros, tanto de sintaxis como de la lengua en su conjunto

guntar a sus alumnos con curiosidad no impostada, en una clases que parecían caóticas pero que nunca dejó de preparar al milímetro, según recordó hace unos días su colega Sebastià Bonet, con quien durante años impartió la asignatura de sintaxis.

Solà también fue un articulista prolífico, autor de un millar de artículos periodísticos en que trata-

ba tanto puntos oscuros de la normativa como aspectos más lúdicos, desde un punto de vista siempre original y ameno, y algunos de los cuales recogió en libros como *Plantem cara*, del año pasado. Solà se despidió de sus lectores en la columna Parlem-ne del suplemento cultural del diario *Avui*, en que se mostró convencido "del vínculo inextricable en-

REACCIONES DE POLÍTICOS E INSTITUCIONES**José Montilla**

"Se dedicó en cuerpo y alma a la divulgación y defensa de la lengua catalana"

Artur Mas

"Un prohombre que hizo de la defensa de la cultura catalana el objetivo de su vida"

Salvador Giner

El presidente del IEC destaca su "capacidad de comunicar el conocimiento científico de la lengua con rigor y sencillez"

Muriel Casals

La presidenta de Òmnium Cultural recuerda su idea de que "la lengua está viva"

XAVIER CERVERA / ARCHIVO

tre pueblo, individuo y lengua" y cedía el paso a los más jóvenes.

El mundo cultural se mostró ayer compungido por el deceso. El vicepresidente de la Generalitat, y filólogo, Josep-Lluís Carod Rovira, lo definió como "el filólogo del pueblo" y subrayó su labor para "aumentar la valoración y la autoestima de la ciudadanía hacia la lengua catalana". El conse-

ller de Cultura, Joan Manuel Tresserras, destacó la "contundencia" con la que el lingüista expresaba su pensamiento. "Desde hace décadas todo el mundo sabía que era una persona muy sabia y un conocedor profundo de la lengua que, a partir de todo ello, había construido una figura de exigencia intelectual, militancia y contundencia muy claras

que le habían permitido tener un papel cívico más allá del académico", añadió el conseller. El presidente del Parlament, Ernest Benach, recordó por su parte el "emotivo discurso" que Solà pronunció en la Cámara en julio de 2009, en el que, "con toda la solemnidad, pedía para Catalunya la máxima soberanía política, económica y cultural".

El presidente del Institut d'Estudis Catalans, Salvador Giner, explicó ayer que hace pocos días visitó a Solà en su domicilio, cuando el filólogo ya estaba muy enfermo, y le aseguró que la publicación de las obras completas de Pompeu Fabra, en las que trabajó durante mucho tiempo, se terminará.

Desde la Institució de les Lle-

tres Catalanes, de cuyo consejo asesor formaba parte, el director, Oriol Izquierdo, lamentó que "desaparece una de las personas que vivieron con más pasión la lengua". El director del Institut de Cultura de Barcelona, Jordi Martí, expresó su pesar por la muerte del filólogo, a quien definió como "un insigne lingüista, maestro de filólogos pero también divulgador de la lengua catalana a pie de calle, autor de obras que se han convertido en referencia del catalán". "La muerte de Solà nos deja sin un gran defensor de nuestra lengua, y, por tanto, de nuestra cultura", subrayó. La presidenta de Òmnium Cultural, Muriel Casals, ensalzó su visión abierta de que "la lengua es un ente vivo que puede admitir giros y algunas transgresiones, desde la inteligencia".

Trabajador incansable, Solà había terminado hace poco un nuevo libro, *L'última lliçó*, que publicará Empúries antes de Navidad y que recoge algunos de sus últimos textos, como la clase final que dio en junio o los discursos por los recientes honores recibidos, según informó ayer su editor, Jordi Cornudella, con quien, además, estaba preparando la edición crítica de la traducción de Carles Riba de *La Odisea*. Ayer el doctor Solà partió finalmente rumbo a su Ítaca. ●

Última lección. Solà, el 17 de junio en la Universitat de Barcelona, cuando dictó su última clase en la clausura de un máster que se convirtió en homenaje y que llegó a ser retransmitida por internet

La obra

ESTUDIS DE SINTAXI CATALANA. Edicions 62, 2 vols., 1972-1973.

DEL CATALÀ INCORRECTE AL CATALÀ CORRECTE. HISTÒRIA DELS CRITERIS DE CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA. Edicions 62, 1977. 2.ª ed., 1985.

SINTAXI GENERATIVA CATALANA, junto a Sebastià Bonet. Enciclopèdia Catalana, 1986.

TRACTAT DE PUNTUACIÓ, junto a Josep M. Pujol. Columna, 1989.

LINGÜÍSTICA I NORMATIVA. Empúries, 1990.

SINTAXI NORMATIVA: ESTAT DE LA QÜESTIÓ. Empúries, 1994.

HISTÒRIA DE LA LINGÜÍSTICA CATALANA, 1775-1900. REPERTORI CRÍTIC, con Pere Marcet i Salom. Vic: Eumo, 1998.

GRAMÀTICA DEL CATALÀ CONTEMPORANI, junto a Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró y Manuel Pérez Saldanya. Empúries, 2002.

ENSENYAR LA LLENGUA, Empúries, 2003.

OBRES COMPLETES DE POMPEU FABRA, editor junto con Jordi Mir. 2005-2009.

PLANTEN CARA, La Magrana, 2009.

La grandeza de un lingüista, maestro y amigo

ISIDOR MARÍ

El miércoles pasado, en el homenaje multitudinario a Joan Solà que tuvo lugar en la Universitat de Barcelona, sus compañeros de universidad, sus discípulos, los que habían compartido con él los trabajos de investigación o las tareas normativas del Institut d'Estudis Catalans, todos los que le habían conocido y tratado coincidían en destacar su grandeza humana, al lado de su excelencia en las diferentes dimensiones de su trabajo lingüístico y de su firmeza en la defensa pública de la lengua catalana. Así queda patente también en el libro que se presentó en aquel acto,

I. MARÍ, *presidente de la Secció Filològica del Institut d'Estudis Catalans*

Joan Solà. 10 textos d'homenatge.

Escuchando su intervención vibrante y pletórica, con el humor que nunca le abandonó, todos queríamos creer que, pese a todos los indicios, todavía le tendríamos mucho tiempo entre nosotros. Hoy, tan sólo una semana después, hemos sabido que no. Y nos hemos de acostumbrar a vivir sin él, pero sabiendo que su obra y su ejemplo nos marca un camino.

Ahora es justo que todos evocemos la enorme importancia de su obra lingüística. Desde los primeros *Estudis de sintaxi catalana* (1972-73) hasta la monumental *Gramàtica del català contemporani* (2002-2008) que promovió y coordinó, la amplitud y la riqueza de su producción le convierten sin duda en uno de los grandes nombres de la lingüística catalana

contemporánea, al lado de Fabra o Coromines, a los cuales Solà dedicó buena parte de sus estudios.

Desde este profundo conocimiento de la lengua, su intervención en la elaboración de la nueva sintaxis normativa del IEC ha sido literalmente crucial. Y su generosa implicación como vicepresidente en el gobierno de nuestra institución confirma la clara identificación que tenía con la academia de la lengua catalana, sin renunciar por eso al ejercicio de su saludable espíritu libre y crítico.

Su magisterio universitario, con generaciones y generaciones de personas que han compartido su entusiasmo contagioso por el estudio riguroso de la lengua, le ha convertido en un profesor admirado y querido por una infinidad de discípulos. Un círculo que se am-

plió más gracias a su larga producción periodística, con la rara habilidad de exponer con claridad y amenidad las cuestiones más variadas de la gramática y abordar con valentía los obstáculos políticos que impiden el desarrollo normal de la lengua catalana.

Solà no ha sido un lingüista aséptico, circunscrito a un trabajo de estudioso. Mucho más que eso, como dijo en el parlamento que pronunció en la Universitat de Lleida en el acto de investidura como doctor honoris causa, ha sido plenamente consciente, igual que Pompeu Fabra, de que no sólo era necesario "conseguir para la comunidad una lengua referencial bien fijada, potente, autónoma y con igual rango y las mismas funciones sociales que las otras lenguas de cultura". Sabía que la re-

cuperación de la lengua está inseparablemente ligada a la "dignificación de nuestro pueblo en todos los sentidos, lingüístico, económico, científico, político".

Esta es una dimensión de la actividad de Solà que se acentuó a lo largo de los últimos años, a medida que han proliferado los intentos de subordinar, disgregar y ahogar la lengua catalana. La actitud cívica de Solà ha sido ejemplar en todo esto, y ha sabido hacerlo desde una inmensa calidad humana. La admiración, el magisterio, la excelencia siempre han ido acompañados de una relación de cálida amistad con los compañeros, los discípulos y los conciudadanos.

Nuestro mejor recuerdo, nuestro mejor homenaje, es seguir todos estos ejemplos que su fecunda vida nos ha dejado.

DEFUNCIONS LLENGUA

El català es queda orfe

Mor als 70 anys el filòleg i lingüista de Bell-lloc d'Urgell Joan Solà || Va saber combinar el rigor del científic amb la capacitat pedagògica per transmetre els seus coneixements

AGÈNCIES/J.B./R.B.

I BARCELONA | El filòleg i lingüista de Bell-lloc d'Urgell Joan Solà va morir ahir a la matinada als 70 anys a Barcelona com a conseqüència d'un càncer contra el qual lluitava en els últims temps. El destí va voler que la mort del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i Doctor Honoris Causa de la Universitat de Lleida (UdL) es produís només unes hores després del revés contra el català del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) (més informació a la pàgina 14). Una coincidència que destaquen ahir moltes persones pròximes a Solà. No en va, si alguna cosa el va caracteritzar durant tota la vida, va ser el seu compromís amb la llengua, no només com a estudiós, sinó també com a ciutadà. I és que si la llengua catalana té un eix humà vertebrador, que en té, Solà en forma part clarament. El comparteix amb Pompeu Fabra i Joan Coromines, com recordava ahir el director de l'IEI, Albert Turull. De fet, Solà es declarava clarament influït per tots dos, així com pel lingüista Noam Chomsky.

Joan Solà, nascut l'any 1940, va estudiar magisteri a Lleida, es va doctorar en filologia catalana a la Universitat de Barcelona (UB) i, posteriorment, va ampliar estudis de lingüística general a les universitats de Reading i Exeter (Regne Unit). Catedràtic emèrit de llengua catalana de la UB, va ser sempre una persona compromesa en la defensa de la llengua i va publicar una quarantena de llibres sobre sintaxi, història de la llengua, lèxic, puntuació, tipografia, bibliografia i altres matèries de lingüística i sociolingüística. Així mateix, va col·laborar en premsa, ràdio i televisió, plataformes des de les quals va qüestionar o va posar en relleu l'ús de la llengua quotidiana. També va ser professor de lingüística catalana i d'altres matèries de lingüística general en institucions com la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), l'Escola de Mestres Rosa Sensat, la de Periodisme de l'Església, les universitats d'estiu de Prada i de Lleida i a la càtedra Ramon Llull de Mallorca, als anys 60 i 70. Va impulsar, coordinar i dirigir, amb ajuda de Maria Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya, la famosa *Gramàtica del català contemporani* (Empúries), tres volums amb un total de 3.616 pàgines que descriuen l'estructura de la llengua catalana en l'actualitat. En definitiva, la Bíblia de la gramàtica catalana. Amb Jordi Mir, va dirigir l'edició de les obres completes de Pompeu Fabra, de les

BIBLIOGRAFIA

Estudis de sintaxi catalana
Barcelona: Ed. 62, 1972-1973.

A l'entorn de la llengua
Barcelona: Laia, 1977

Del català incorrecte al català correcte. Història dels criteris de correcció lingüística
Barcelona: Edicions 62, 1977

Pompeu Fabra, Sanchis Guarnier i altres escrits
València, Eliseu Climent, 1984.

Sintaxi generativa catalana
[amb Sebastià Bonet]. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986.

L'obra de Pompeu Fabra
Barcelona: Teide, 1987.

Qüestions controvertides de sintaxi catalana
Barcelona: Edicions 62, 1987.

Tractat de puntuació
[amb Josep M. Pujol]. Barcelona: Columna, 1989

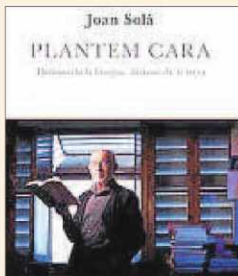
Lingüística i normativa
Barcelona: Empúries, 1990.

Episodis d'història de la llengua catalana
Barcelona: Empúries, 1991.

Sobre lexicografia catalana actual
[Joan Solà, pròleg i edició]. Barcelona: Empúries, 1992.

La llengua, una convenció dialèctica
Barcelona: Columna, 1993.

El lingüista de Bell-lloc d'Urgell Joan Solà.

Sintaxi normativa: estat de la qüestió
Barcelona: Empúries, 1994

Gramàtica i lexicografia catalanes: síntesi històrica
València: Universitat de València, 1995

Ortografia. Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic
[amb Josep M. Pujol]. Barcelona: Columna, 1995

Història de la lingüística catalana, 1775-1900. Repertori crític
[amb Pere Marcet]. Vic: Eumo, 1998

L'obra de Joan Coromines. Cicle d'estudi i homenatge
[Joan Solà (ed.)]. Sabadell: Fundació Caixa de Sabadell, 1999

Parlem-ne. Converses lingüístiques
Barcelona: Proa, 1999

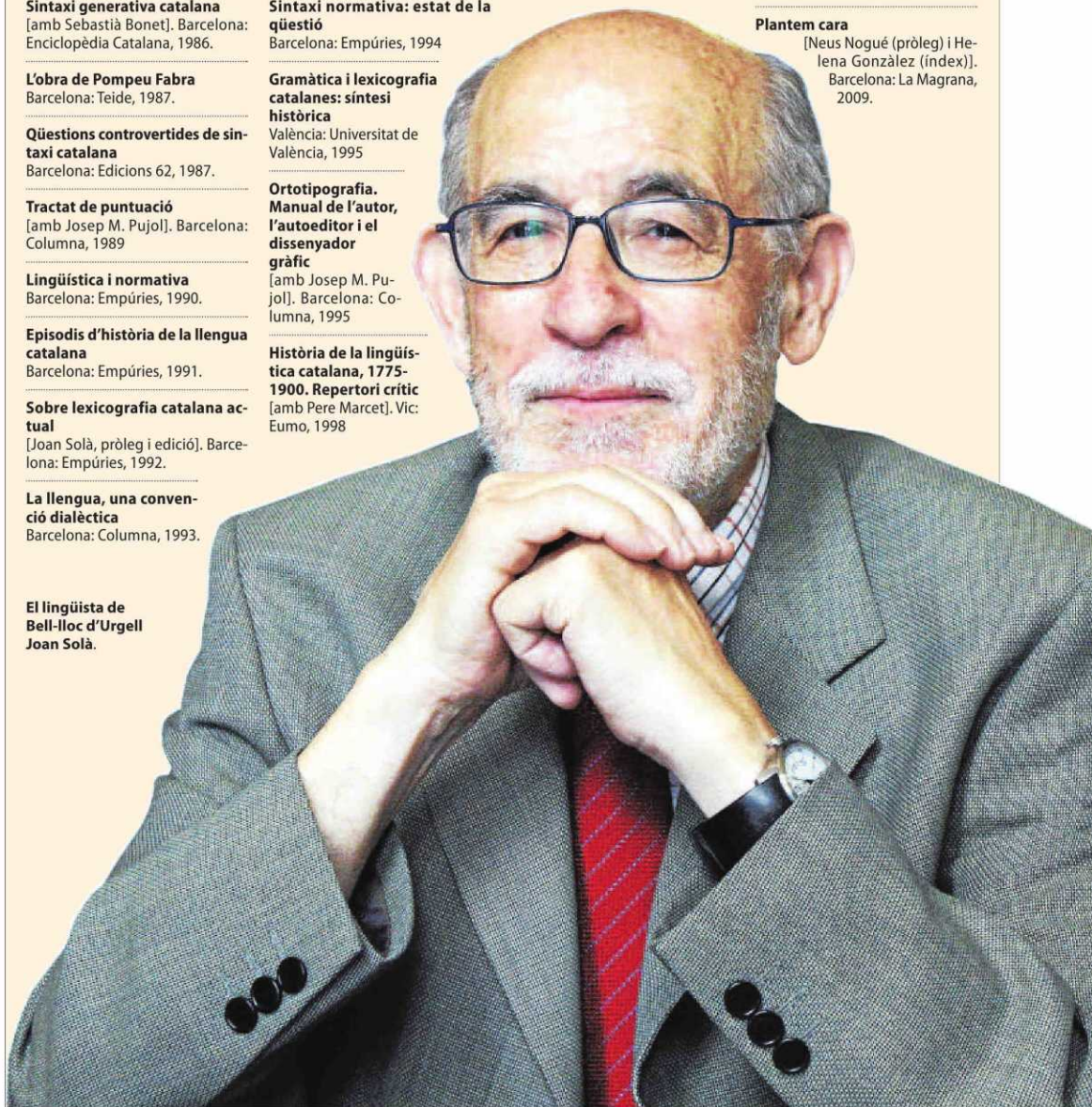
La terminologia lingüística en l'ensenyament secundari. Propostes pràctiques
[amb Jaume Macià Guilà]. Barcelona: Graó, 2000

Gramàtica del català contemporani
[amb Maria-Rosa Lloret, Joan Mascaró i Manuel Pérez Saldanya]. Barcelona: Empúries, 2002

Ensenyar la llengua
Barcelona: Empúries, 2003.

Obres Completes de Pompeu Fabra
[a càrrec de Joan Solà i Jordi Mir] Barcelona/València/Palma: Enciclopèdia Catalana SA/Edicions 62/Edicions 3i4/Moll, 2005-2009.

Plantem cara
[Neus Nogué (pròleg) i Helena González (índex)]. Barcelona: La Magrana, 2009.

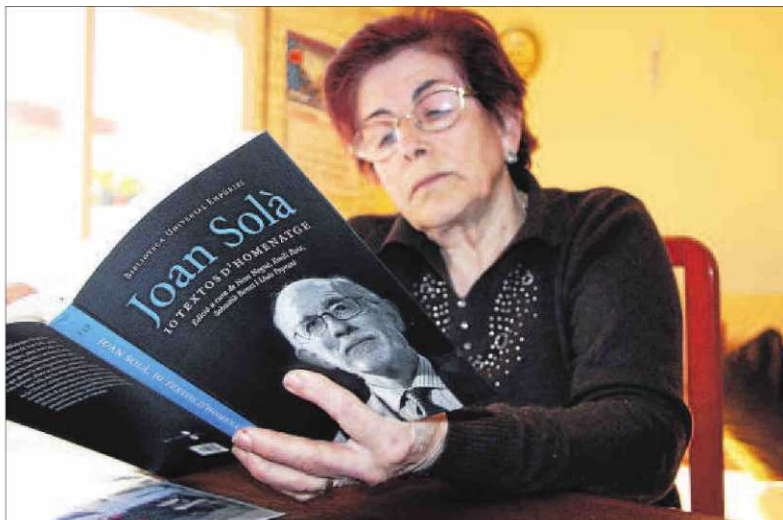

quals ja s'han publicat diversos dels nou volums previstos, i va editar l'obra de Joan Corominas. L'editorial Empúries té en procés d'edició el llibre *L'última lliçó*, que reuneix els discursos i textos escrits pel filòleg, i que publicarà a finals del 2010 o principis del 2011. Va obtenir els premis a la investigació lingüística de la Fundació Enciclopèdia Catalana (1991) i el d'investigació Crítica Serra d'Or per *Història de la lingüística catalana, 1775-1900*. El 2005, va rebre la Creu de Sant Jordi i el 2009, va ser nomenat Doctor Honoris Causa per la UdL i va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Com a tal, al juny d'aquell any, va protagonitzar una intervenció al Parlament en què va instar els polítics a defensar el català i a recuperar l'autoestima com a única via per tindre "una llengua rica que pot anar al costat de les altres en igualtat de condicions". Era la primera vegada que es convidava a intervenir davant del ple una personalitat rellevant. Havia impartit l'última classe, *Construcció d'una sintaxi normativa. Criteris. Exemples*, al mes de juny a la UB.

També vicepresident de l'Institut d'Estudis Catalans, el lingüista va rebre un últim homenatge a la mateixa universitat en forma de llibre, *10 textos d'homenatge* (Empúries, 2010), el dia 20, en un acte al qual va assistir i que va aplegar diversos dels seus amics professors i lingüistes. Un mes abans, el 22 de setembre, i malgrat la seua fràgil salut, va ser a la UdL per entregar el primer Premi Internacional Joan Solà (vegeu el desglossament). Precisament, durant els seus estudis en aquest edifici, el llavors Seminari, va ser quan va començar a interessar-se per la llengua i a analitzar els dubtes que aquesta li plantejava. Ahir es van succeir les mostres de condolència no només entre les personalitats i entitats de l'àmbit de la llengua, sinó també polítiques, socials i culturals de Catalunya.

La capella ardent s'obrirà avui a les 09.00 hores al paranimf de l'edifici de la UB, on, a les 15.30, tindrà lloc la cerimònia de comiat.

Lluïsa Solà, ahir, a Bell-lloc d'Urgell, llegint el llibre '10 textos d'homenatge' dedicat al seu germà.

Un home enamorat de Bell-lloc d'Urgell i del català parlat a Lleida

La família de Joan Solà va destacar ahir la seua passió pel seu poble natal, Bell-lloc d'Urgell, i pel seu dialecte nord-occidental. "N'estava enamorat", va explicar una de les seues germanes, Lluïsa Solà, des de Bell-lloc. En aquest sentit, va afegir que sempre demanava als seus familiars i veïns que no tin-

guessin prejudicis a l'hora de parlar amb l'accent del català de Lleida. El va definir com un home molt treballador i va recordar que, ja des de jove, s'execava a les sis del matí per escriure a la golfa. Lluïsa Solà també va explicar que l'última vegada que el seu germà va anar a visitar-la, fa un mes, ja

no va poder pujar les escales del seu domicili. Per la seua part, l'alcalde de Bell-lloc, Ramon Cònsola, va indicar que el municipi li retrà un homenatge i li dedicarà un carrer, tot i que els detalls s'havien de perfilar en una reunió que el consistori tenia previst celebrar ahir a la nit.

ÚLTIM RECONeixEMENT

Joan Solà, durant l'entrega del premi que porta el seu nom.

Premi amb regust de comiat a la UdL aquest setembre

Solà va entregar el 22 de setembre, a la UdL, l'única universitat que li va concedir l'Honoris Causa, el premi que porta el seu nom. Hi va ser malgrat el seu delicat estat de salut i que, precisament, la seua malaltia li havia impedit vindre a pronunciar la conferència inaugural de l'IEI la vigília. La trobada es va convertir en homenatge amb regust de comiat.

REACCIIONS

JOSÉ MONTILLA

Dedicació en cos i ànima al català

El president de la Generalitat, José Montilla, en va destacar la dedicació "en cos i ànima" a la divulgació i defensa del català.

JOAN M. TRESSERRAS

Un intel·lectual de referència

El conseller de Cultura, Joan Manuel Tresserras, el va definir com un "intel·lectual de referència, una persona molt sàvia, un gran expert en llengua catalana, un conxeador profund de la llengua".

SALVADOR GINER

Capaç de comunicar amb rigor als ciutadans

El president de l'IEC, Salvador Giner, va recordar la seua "capacitat extraordinària de comunicar el coneixement científic de la llengua, amb tot el rigor, però amb senzillesa, a la ciutadania".

MURIEL CASALS

Saber divulgar l'ús de la llengua catalana

La presidenta d'Òmnium, Muriel Casals, en va elogiar la capacitat per a la divulgació de l'ús de la llengua. "Era un filòleg obert que defensava que la llengua és un ésser viu, amb vida pròpia".

ALBERT TURULL

Independència per a la supervivència del català

El director de l'IEI, Albert Turull, va manifestar que "va saber expressar amb claredat que garantir la supervivència de la llengua passava per la independència". El va definir com un "patriota".

JOAN VINYES

Ha marcat la pauta a filologia catalana

Segons el rector de la UdL, Joan Viñas, la pèrdua de Solà "és una notícia trista", ja que "ha marcat una pauta en la filologia catalana i la llengua a Catalunya".

MIQUEL PUEYO

Dimensió acadèmica, científica, moral i cívica

El delegat del Govern, Miquel Pueyo, va afirmar: "Ens queda el consol de la seua dimensió científica, acadèmica, moral i cívica".

ÀNGEL ROS

Una gran tasca per a la filologia catalana

L'alcalde de Lleida, Àngel Ros, en va elogiar el gran treball en filologia catalana.

OPINIÓ

Joan Solà, la llengua al cap i al cor

RAMON SISTAC

 DELEGAT A LLEIDA DE L'INSTITUT
D'ESTUDIS CATALANS

Conèixer és dubtar; fa vora 35 anys que ho sé. Quan, tot just eixit de l'adolescència, entres a estudiar a la universitat, estàs assegat de respostes. Creus que la ciència és un gran diccionari on només has de cercar la resposta precisa a la teua pregunta. I hi trobaràs qui t'oferirà aquesta pos-

sibilitat, tan còmoda. Però només uns pocs, els millors, t'advertiran de l'engany: la realitat està feta d'aparença, i cal saber girar-la com un mitjó per veure què s'hi amaga. De fet, aprendre no és res més que plantejar-se preguntes, i no pas buscar la certesa de les respostes. Això m'ho va ensenyar, com a molts, Joan Solà.

D'aleshores ençà, en l'exercici de la docència sempre he tingut ben present la necessitat de fer dubtar els estudiants, de fer-los veure que les aparences en-

ganyen, que el dogma és incompatible amb la raó. I com que els tupins s'assemblen a les olles, tota una generació de professionals de l'ensenyament ens hem format així gràcies al seu mestratge. Dos aspectes, doncs, que l'han convertit en un dels referents més sòlids de la lingüística catalana: l'enorme lucidesa i solidesa científica, fruit de la intuïció i de la dedicació i treball constant, i la capacitat de traslladar aquesta lucidesa a alumnes i lectors, tot esperonant-los a fer les desco-

bertes per ells mateixos. Una rara habilitat de professor i escriptor consistent i amè a la vegada.

Però hi ha encara una característica definidora de la seua personalitat: una gran generositat, cap a les persones, cap al país, cap a la seua llengua i, amb ella, cap a totes les altres. Avui ens recriminaria el to necrològic i planyívol, ell que era com un cop de vent d'humor, de saviesa i de patriotisme. I, tanmateix, ens deixa una gran sensació d'orfe-nesa.

Joan Solà en una foto de l'any passat, quan va ser distingit amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. EFE

Mor Joan Solà, referent de la filologia catalana

El lingüista va publicar llibres sobre sintaxi, lèxic i puntuació

LÍDIA PENELO
BARCELONA

— Els temes filològics no van sonar mai críptics en boca de Joan Solà. Aquest ferm defensor de la llengua catalana i lingüista brillant va morir ahir a Barcelona a l'edat de 70 anys a causa d'un càncer que patia des de feia temps. Transmetre els seus coneixements d'una manera planera va ser un dels seus forts. Joan Solà sabia barrejar el rigor científic amb un

estil pedagògic atractiu, i tant els seus alumnes com tots els que van escoltar alguna de les seves conferències van beneficiar-se d'una saviesa poc habitual.

Després que es fes pública la notícia de la seva mort, les reaccions no es van fer esperar i els elogis cap al filòleg desaparegut van arribar des de diversos sectors de la societat catalana. El president de l'Institut d'Estudis Catalans, Salvador Giner, i la presidenta d'Omni-

um Cultural, Muriel Casals, van ser dels primers de manifestar la rellevància de la feina de Solà. Giner va destacar la facilitat del filòleg per fer arribar el seu discurs a tot tipus de gent, i Casals va destacar la intel·ligència de l'estudiós a l'hora de veure la llengua com un "ens viu que pot admetre girs i transgressions".

Una pèrdua molt sentida
Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el 2009 i Creu de Sant

— Solà era capaç de barrejar el rigor científic amb un estil pedagògic amè

El paranimf de la Universitat de Barcelona acull avui la capella ardent

Un savi i un home admirables

Recordatori

FRANCESC VALLVERDÚ

— Certament, tots sabíem que estava molt greu de salut, que la malaltia era incurable. Però l'havíem vist al darrer ple de l'Institut d'Estudis Catalans el passat dia 18, on va complir amb el seu deure de vicepresident, i al cap de dos dies a la presentació del llibre *10 textos d'homenatge a Joan Solà*, que tingué lloc a la Universitat de Barcelona, i jo tenia la sensació d'un cert estancament del procés fatal. Per això, quan aquest migdia he sabut la trista notícia m'he quedat inexplicablement atònit, aclaparat.

Què us diré de Joan Solà? Ens coneixíem des de fa quaranta-sis anys, quan jo estava a Edicions 62 i ell ja era un excel·lent mestre de català, que col·laborava com a corrector d'originals. Les nostres converses de feina no eren gens banals i aquell jove corrector demos-

trava que es prenia molt seriosament la seva tasca. Al capdavant, en aquell temps ens vam veure poc, perquè a partir del 1965, quan va entrar com a professor a la Universitat Autònoma, va espaiar la seva activitat de corrector.

Si la memòria no m'enganya, no ens vam tornar a veure regularment fins a l'inici dels setanta, quan Edicions 62 li publicà dues primeres obres memorables: *Estudis de sintaxi catalana*, en dos volums (1972 i 1973) i *Del català incorrecte al català correcte* (1977). A partir d'aleshores el nom de Joan Solà ha estat present en tots els debats lingüístics, tant entre especialistes com entre usuaris sensibilitzats.

Tota la seva trajectòria posterior, com a professor de filologia catalana, com a investigador de la gramàtica i de la història de la llengua catalana, com a membre de l'Institut d'Estudis Catalans —on des del seu ingrés el 1999 ha des-

plegat una activitat constant i molt fecunda—, no ha fet sinó engrandir la seva figura de científic rigorós i renovador que ja albiràvem aleshores. Recordem algunes de les seves obres més significatives: *Sintaxi generativa catalana*, amb Sebastià Bonet (1986); *Qüestions controvertides de sintaxi catalana* (1987); *L'obra de Pompeu Fabra* (1987); *Lingüística i normativa* (1990); *Història de la lingüística catalana, 1775-1900*, en col·laboració amb Pere Marcer (1998); etc. I fou el director de dues magnes iniciatives: l'obra col·lectiva *Gramàtica del català contemporani* (2002) i les *Obres completes de Pompeu Fabra*, que dirigia conjuntament amb Jordi Mir.

De totes les obres col·lectives en què actualment interveia, n'hi havia dues que li robaven el cor. L'una era les obres completes de Fabra, que acabem d'esmentar. Molts lectors del diari *Avui* recorden segu-

— Joan Solà va ser un home exemplar, un ciutadà honorat i un escriptor formidable

Lingüista de prestigi, també va esdevenir adalil de la llengua nacional

rament l'entusiasme que Solà mostrava per l'aparició del volum setè d'aquesta sèrie, que malauradament ell no podrà veure publicat. L'altra obra és la gramàtica normativa que en aquests moments està preparant l'Institut d'Estudis Catalans. La feina de Joan Solà a la ponència encarregada d'elaborar aquesta gramàtica ha estat molt important i renovadora.

Hi ha un altre aspecte de Joan Solà que s'ha fet molt visible aquests últims anys. Em

LES REACCIONS

«Va ser un gran patriota, un savi important i un lingüista excel·lent»

> SALVADOR GINER
> PRESIDENT DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

«Ha deixat deixebles molt bons, però també ha ensenyat moltes coses a la gent corrent»

> MURIEL CASALS
> PRESIDENTA D'OMNIUM CULTURAL

«Més enllà del món acadèmic va ser un gran intel·lectual de referència»

> JOAN MANUEL TRESSERRAS
> CONSELLER DE CULTURA I MITJANS DE COMUNICACIÓ

«Va augmentar l'autoestima de la ciutadania cap a la llengua catalana»

> JOSEP-LLUÍS CAROD-ROVIRA
> VICEPRESIDENT DE LA GENERALITAT

Jordi el 2005, Joan Solà també era el vicepresident de l'Institut d'Estudis Catalans i catedràtic emèrit de llengua catalana de la Universitat de Barcelona (UB), a més de doctor *honoris causa* per la de Lleida. Nascut a Bell-lloc d'Urgell l'any 1940, Solà va estudiar magisteri a Lleida, es va doctorar en filologia catalana a la UB i va ampliar estudis en lingüística general a les universitats de Reading i Exeter (Regne Unit).

Tots els partits polítics de l'arc parlamentari de Catalunya, inclòs el Partit Popular, van lamentar la pèrdua del filòleg. El president de la cambra autonòmica, Ernest Benach, va recordar les exigències que feia Solà als diputats per tal de "redreçar la situació del català i per preservar la nostra personalitat". Per la seva banda, el conseller de Cultura, Joan Manuel Tresserras, va subratllar la rellevància

de tota la feina que el filòleg va desenvolupar com a professor universitari, va posar èmfasi en la seva extensa bibliografia i va recordar el seu "criteri molt original".

El director de la Institució de les Lletres Catalanes, Oriol Izquierdo, es va sumar al condol pel filòleg i va dir que "amb la mort de Joan Solà desapareix una de les persones que havia viscut amb més passió la llengua. Ell era sensible a la parla viva i al fet que la llengua és un fenomen canviant".

La capella ardent de Joan Solà s'obrirà demà a les nou del matí a l'històric paranimf de la Facultat de Lletres de la Universitat de Barcelona, on a dos quarts de quatre de la tarda es farà la cerimònia de comiat d'un lingüista de comiat d'un lingüista, malgrat la malaltia, va impartir la seva darrera classe el passat mes de juny. *

refereixo a la seva personal croada per la plenitud d'ús de la llengua catalana i contra les seves traves. Si com a lingüista s'ha guanyat un merescut prestigi en el món acadèmic nacional i internacional, com a adalil de la llengua nacional s'ha fet popular en amplis sectors de la nostra ciutadania. No és casual que aquest doble reconeixement es produís en un mateix any, el 2009, en què fou investit doctor *honoris causa* per la Universitat de Lleida i fou guardonat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Entrant ja en un terreny més íntim, voldria destacar també la seva altíssima qualitat humana. Al llarg dels anys he estat testimoni de molts gestos generosos de Joan Solà. No sempre coincidíem en les opinions —en l'aspecte estrictament lingüístic les discrepàncies eren mínimes o ocasionals, en l'aspecte ciutadà o polític les diferències sovintaven—, però la nostra amistat no en sortí mai malparada. I en una ocasió que aparentment ens vam distanciar, la reconciliació va refermar els nostres lligams. La seva generositat i

fidelitat em confirmaren que Joan Solà era també, com es deia antigament, una bellíssima persona.

No voldria acabar aquesta recordança sense referir-me a la impressió que em va fer el seu últim article, publicat el dia 21 d'octubre al *Avui*. Est tracta, òbviament, d'un article de comiat (el seu títol: *Adéu-siau i gràcies!*), però quan el vaig llegir —només fa sis dies!— em va impactar per la seva admirable enteresa, per l'absència de patetisme, pel seu optimisme vital. Les seves paraules finals ressonaran sempre com un consell amistós: "Apa, lectors, a continuar fidels als mitjans escrits o dits en català, a continuar gaudint dels comentaris lingüístics que els especialistes voldran anar-nos proporcionant. I moltíssimes gràcies."

Quin adéu més propi i admirable! Certament, amb la mort de Joan Solà hem perdut un savi immens, un escriptor formidable, un ciutadà honorat, un patriota de pedra picada, però també un home exemplar.

* ESCRIPTOR I SOCIOLINGÜISTA, MEMBRE DE L'IEC

La capella ardent de Solà al paranimf de la UB. EFE

FILOLOGIA

El món de la cultura ret l'últim homenatge a Solà

La capella ardent del gran renovador de la llengua aplega centenars de persones

PÚBLIC
BARCELONA

Centenars de persones, entre familiars, amics i admiradors, van acomiadar ahir el filòleg i gran referent i defensor de la llengua catalana Joan Solà, mort abans-d'ahir als 70 anys, en una emotiva jornada al paranimf de la Universitat de Barcelona, on va estar instal·lada la capella ardent. L'homenatge al renovador i innovador de la filologia catalana es va tancar a la tarda amb una ovació espontània i el cant d'*Els Segadors* quan es va treure el fèretre al carrer per procedir al funeral.

El paranimf de la universitat, on Solà va treballar durant més de quaranta anys, va que-

dar petit per acollir els centenars de persones que van voler homenatjar-lo. Familiars del difunt, representants del departament de filologia de la UB i de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i el rector de la UB, Dídac Ramírez, van pronunciar parlaments.

El nebot del lingüista, que també es diu Joan Solà, es va dirigir al mestre dient-li que "el país et plora, però també fa temps que el país plora i es desdigna per la seva llengua" i va criticar els polítics catalans, tot i la presència del president del Parlament, Ernest Benach, i el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, Joan Manuel Tresserras.

Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el 2009 i Creu de Sant Jordi el 2005, Solà era també vicepresident de l'IEC i catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona, a més de doctor *honoris causa* per la de Lleida. *

La familia de Joan Solà critica a los políticos "por dejarnos solos"

El Paraninfo de la UB despide a un sabio a la altura de Pompeu Fabra

FRANCESC BOMBÍ-VILASECA

Barcelona

Una solemne ceremonia en el Paraninfo de la UB despidió ayer al filólogo Joan Solà. Al acto asistió la plana mayor de la universidad y la cultura catalanas y muchos de sus alumnos. Especialmente emotivas fueron las palabras de su compañero de departamento, Sebastià Bonet, así como las de su sobrino homónimo Joan Solà, que criticó a los políticos "por dejarnos solos". También intervinieron su cuñado, Raimon Martínez Fraile, el presidente del Institut d'Estudis Catalans, Salvador Giner, y el rector de la UB, Dídac Ramírez. Entre las autoridades se encontraban el presidente del Parlament, Ernest Benach, el conseller de Cultura, Joan Manuel Tresserras y el presidente del Institut Ramon Llull Josep Bargalló.

Todos ellos escucharon cómo los familiares más allegados del sabio de la lengua catalana decían sentirse "desamparados" por los políticos. Joan Solà, que comparte con su fallecido tío el nombre y el espíritu combativo e incisivo, calificó al lingüista de "hombre total", como Sócrates, Newton, Einstein, Gaudí o Coromines por su claridad para no perder nunca de vista lo importante. Al sobrino, que ejerció como portavoz de la familia, no le tembló la voz a la hora de lanzar reproches: "Estamos hartos. Somos muchos los que nos sentimos desolados y desamparados.

MAITE CRUZ

Los políticos nos han dejado solos, y por eso estamos aquí y no en la sede del gobierno de Catalunya, el pueblo al que ha dedicado la vida", manifestó, para añadir que las lágrimas de la familia son de "tristeza y rabia".

Su compañero del departamento de filología, el profesor Sebastià Bonet, destacó las "explosiones" de entusiasmo de su colega: "Ni el reconocimiento ni el éxito motivaban a Joan tanto como la alegría que le proporcionaba el saber". Salvador Giner, dio las gracias por el "inmenso legado" del filólogo, y valoró su actitud "crítica". Raimon Martínez Frai-

"Estamos hartos y desamparados. Por eso no estamos en la sede del Govern", dijo un sobrino de Solà

le, hermano de la viuda, recordó las vacaciones de verano que pasaban juntos en San Cristóbal de la Polantera (León) y añadió que, además de erudito, su cuñado era una persona "muy amiga de la broma y cuando las montaba, las montaba de verdad".

El rector de la UB, Dídac Ramírez, despidió el acto con la lectura de uno de los más de mil artículos de prensa que el filólogo escribió. La ceremonia, a la que asistieron personalidades de la sociedad civil como la presidenta de Òmnium Cultural, Muriel Casals, el editor Xavier Folch o los escritores Jaume Cabré, Jordi Vintró y Pau Vidal, finalizó con la salida del féretro entre aplausos y el canto de *Els Segadors*.●

Ni un alfiler. El Paraninfo estaba abarrotado para el adiós al insigne filólogo

Centenars de persones s'acomiaden de Joan Solà

Els alumnes del lingüista i filòleg van acomiadar el mestre, que deixa una empremta inesborrable

El professor que creia en la llengua

V.G.
BARCELONA

Un dels trets que més sorprenia en la cerimònia de comiat de Joan Solà celebrada ahir era la gran presència de joves, estudiants i antics alumnes que van voler retre el seu darrer homenatge a un professor que va saber guanyar-se el respecte dels seus estudiants per la seva saviesa i la seva estima pel seu caràcter afable.

“Era un temperament histriònic, a classe mai es tallava i no tenia pèls a la llengua a l'hora de criticar altres gramàtics”, recorda Teresa Mora. Les seves classes? “Eren tot un plaer”, afirma aquesta estudiant, que el va tenir com a professor en el primer any de carrera. “A classe quan algú preguntava sempre contestava amb una pregunta”. Molt educat, rialler i comprensiu, Mora ho té clar: “Era el millor professor de llengua”.

Amb els ulls enrogits de l'emoció un altre estudiant, Abel Carretero, que assistia d'oient a les seves classes, afirmava: “Transmetia rigor científic al mateix temps que la passió, ja

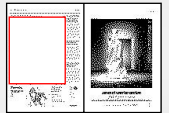
La capella ardent de Joan Solà a la Universitat de Barcelona ■ TONI ALBIR / EFE

que es notava que no no-
“No demanava aprendre com un lloro la lliçó sinó viure la llengua des de dins”

més estimava allò que ensenyava, sinó també que hi creia.” Les seves classes es desenvolupaven normalment amb una primera part teòrica que després contrastava amb la realitat del carrer i exhortava els alumnes a trobar les pròpies solucions als conflictes que la llengua planteja. “Davant d'un dubte, sem-

pre deia que la millor opció era aquella que sonava el més natural possible”.

“Creava un ambient de caliu i benestar a les classes”, comentava una altra exalumne, Maria Sevilla, per a qui Solà era un professor just i comprensiu: “No demanava aprendre com un lloro la lliçó, sinó viure la llengua”. ■

LA MORT D'UN RENOVADOR DE LA GRAMÀTICA DEL CATALÀ

FERRAN NADEU

► El fèretre de Joan Solà, al paranimf de la Universitat de Barcelona.

L'adéu crític a Solà

Centenars de persones van participar en l'acte de comiat del lingüista i vicepresident de l'IEC ≡
Un familiar va arrencar aplaudiments a l'interpel·lar els polítics per la seva passivitat envers la llengua

|| ERNEST ALÓS
BARCELONA

Joan Solà, malgrat la primacia en la lingüística catalana reconeguda per la majoria dels seus col·legues, només va ser membre de l'Institut d'Estudis Catalans durant 11 anys. Però en aquest període massa breu, va recordar ahir el president de l'IEC, Salvador Giner, va deixar un «llegat immens i perdurable» que va donar un «impuls decisiu» a la nova gramàtica, gràcies a «la seva actitud crítica, no sempre ben entesa».

Aquesta actitud crítica va estar també present en l'acte laic de comiat al qual van assistir ahir centenars de persones que van abarrotar el paranimf de la Universi-

tat de Barcelona, lloc preferit per la família per a la capella ardent en comptes del Palau Moja ofert per la Generalitat. En l'acte tampoc hi va haver parlaments de cap representant del Govern, sinó de col·legues (Sebastià Bonet), autoritats acadèmiques (Salvador Giner i el rector de la UB, Dídac Ramírez) i familiars (el seu cunyat Raimon Martínez Fraile i el seu nebot Joan Solà).

Aquest últim es va fer portaveu de les crítiques del lingüista per la inconsistència de l'activitat dels polítics catalans davant la llengua: «El país et plora avui, però també plora per la nostra llengua. N'estem farts, Joan, molts ens sentim desolats i deseparats. Els polítics ens han deixat sols i per això som aquí i no a la seu

del Govern de Catalunya», va lamentar, abans de dir que les llàgrimes dels presents «algunes són de tristesa, algunes de ràbia i algunes tan enceses que demanen venjança».

Un mestre

En el seu discurs de recepció del doctorat *honoris causa* a Lleida, va recordar Giner, Solà va explicar que l'havien captivat de Pompeu Fabra els seus dos vessants, «el de reformador tècnic de la llengua i el d'ideòleg del paper social i polític d'aquesta llengua». Però Joan Solà, a més de ser una figura activa en el debat públic i un lingüista de referència inexcusable, també va ser un professor que han admirat generacions d'alum-

nes, molts dels quals van passar després a ser col·legues.

Com Sebastià Bonet, que ahir, a l'obrir l'acte de comiat, el va recordar com un «professor originalíssim» que, en lloc de dictar veritats, «oferia amb generositat l'espectacle, sovint incomprès, d'una dialèctica sense embuts», tractant els estudiants com a «interlocutors de tu a tu».

A més de professor, Solà va ser també excursionista i cantaire. La coral de la qual formava part, La Fontana, va obrir l'acte, i el va tancar amb *Muntanyes del Canigó*. I poc després es va sumar als centenars d'assistents que espontàniament van acomiadar Joan Solà amb *Els segadors*. ≡

Adiós universitario a Joan Solà entre críticas a la clase política

Centenares de personas despiden en la UB al gran lingüista

MERCÈ PÉREZ
Barcelona

Adiós al lingüista, al profesor, al militante o al amigo. Con motivos diferentes, pero con un sentir general, despedir a un gran divulgador de la lengua catalana. Cientos de personas se acercaron ayer hasta la Universidad de Barcelona para rendir homenaje al filólogo Joan Solà, fallecido el miércoles a causa de un cáncer. Durante toda la mañana, en la facultad en la que impartió clases se instaló la capilla ardiente, y por la tarde, se celebró una ceremonia que abarrotó el paraninfo. En representación de la familia habló su sobrino, llamado también Joan Solà, que definió a su tío como un "hombre total que nunca perdía el mundo de vista". Sin embargo, entre recuerdos encendidos, el portavoz de la familia también dejó espacio para la crítica a la clase política: "Estamos hartos. Somos muchos los que nos sentimos desolados y desamparados. Los políticos nos han dejado solos y por eso estamos aquí y no en la sede del Gobierno de Cataluña", explicó, tras lo cual afirmó sentir "tristeza" y "rabia".

Sus palabras causaron estupor entre los políticos. El propio consejero de Cultura, Joan Manuel Tresserras, quiso explicarle después que desde el primer momento se pusieron a disposición de la familia, a través de uno de sus miembros, para ofrecerles el espacio y la ayuda que necesitaran, pero les dijeron que preferían la universidad. Según un portavoz de Cultura, el sobrino del lingüista aseguró que no le habían informado de estas gestiones. Además de Tresserras, al acto acudieron el

Cola de personas ante el féretro de Joan Solà. / MARCEL-LÍ SÀENZ

presidente del Parlament, Ernest Benach, y el ex presidente de la Generalitat Jordi Pujol. Hubo nombres conocidos, pero sobre todo el encuentro se llenó de ex alumnos y compañeros filólogos. A mediodía, los alumnos mantu-

vieron un minuto de silencio y en señal de luto la facultad suspendió las clases de tres a seis de la tarde. La ceremonia finalizó con el canto de *Els segadors* entre gritos de "visca Catalunya!, visca Joan Solà!".

>JOAN SOLA

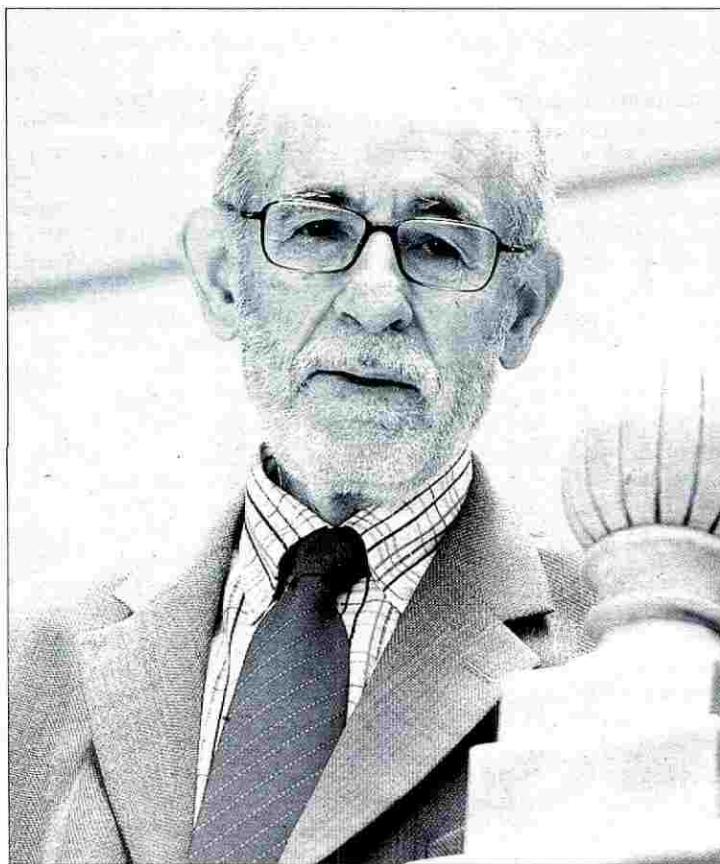
Infatigable defensor de la lengua catalana

RAFAEL VALLBONA

Los intelectuales de pensamiento crítico e insobornable no abundan. La mediocridad de la condición humana hace débil para con el poder a la mayoría de eminencias y así su voz, ahogada por la indiferencia, pierde fuerza hasta encerrarse en sí misma y en su estricto terreno de conocimiento. El lingüista y filólogo Joan Solà (Bell-lloc d'Urgell, 1940), fallecido en Barcelona a la edad de 70 años, no era de esos. A su prodigiosa capacidad científica e intelectual sumó una irreductible defensa política y social de la lengua catalana, y puso la combinación al servicio del país y su cultura.

Su actitud cívica le llevó a ser la primera personalidad no miembro del *Parlament* de Cataluña en intervenir en un pleno para advertir en voz alta a sus señorías y al resto de ciudadanos de que el catalán no va bien ni política, ni social ni tan siquiera filológicamente. Quizás por todo ello, el día que, desde las páginas de este periódico, lo apodamos *El Chomsky catalán*, él respondió amable y agradecido, pero discreto (confesó que era la primera vez que entraba en un *blog* de internet para escribir un comentario). Es más, aseguró que habíamos exagerado.

Quiénes no han exagerado han sido los expertos, que han situado la obra de Solà junto a la de Pompeu Fabra y Joan Cromines, los auténti-

EFE

cos mentores del catalán moderno. Autor de más de 40 libros sobre sintaxis, historia de la lengua, léxico, prosodia, tipografía, bibliografía y otras materias de lingüística y sociolingüística; Joan Solà ingresó en el

Institut d'Estudis Catalans (IEC) en 1999, institución de la que fue vicepresidente hasta su muerte.

Solà fue un apasionado de la docencia. Catedrático de lengua y literatura catalanas en la Universitat

de Barcelona (UB) desde 1984, articulista del diario *Avui* –de cuyos lectores se despidió la semana pasada–, entre sus obras destacan *Estudis de sintaxi catalana*, de 1972, o la monumental *Gramàtica del català contemporani*, publicado en 2002, una obra que por profundidad, modernidad y exhaustividad es equiparable a la nueva *Gramàtica del Español Contemporáneo*.

Joan Solà, además, codirigió con Jordi Mir la edición de las *Obres completes de Pompeu Fabra* y editó la obra de Joan Corominas.

Doctor Honoris Causa por la Universidad de Lleida, en 2005, recibió la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Cataluña y en 2009 fue galardonado con el 41 Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Durante su discurso de aceptación del premio, Solà afirmó tajantemente y argumentándolo que: «En Cataluña no hay convivencia lingüística, lo que hay es un pueblo que va hacia atrás en relación a otros». Y como, a pesar de ello, hay estamentos políticos que intentan denodadamente que el catalán continúe siendo una lengua de segunda sin futuro en el uso social, las palabras, la obra y la actitud de Joan Solà son, hoy más que nunca, imprescindibles.

Joan Solà, lingüista, nació el 10 de enero de 1940 en Bell-lloc d'Urgell (Lérida) y falleció el 27 de octubre de 2010 en Barcelona.

Centenars de persones s'acomien de Joan Solà

La capella ardent de Joan Solà, ahir al matí, al paranimf de la Universitat de Barcelona ■ ORIOL DURAN

“El país no t'oblidarà”

Valèria Gaillard
BARCELONA

Ja de bon matí una munió de persones van anar desfilant pel paranimf de la Universitat de Barcelona per acomiadar el lingüista Joan Solà, traspasat dimecres, en un acte força excepcional no només per la gran tristesa i commoció que la seva desaparició ha generat entre familiars, amics i el món cultural i polític del país en general, sinó també perquè era el primer cop que la universitat era el marc d'una capella ardent, seguint la petició de la família del difunt.

A banda dels nombrosos estudiants que van vo-

ler dir l'últim adéu al mestre, també van visitar la capella ardent polítics com ara el líder de CiU, Artur Mas; l'alcalde de Barcelona, Jordi Hereu; el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, Joan Manuel Tresserras, i l'expres-

“Aquest govern no és digne de fer-te d'amfitrió. Aquí [la universitat] és casa teva”

sident Jordi Pujol. No hi van faltar tampoc personalitats del món cultural com ara Jordi Llovet, els escriptors Jaume Cabré i Carme Riera, i el director de la Institució de les Lletres Catalanes, Oriol Izquierdo.

L'acte més emotiu va tenir lloc a dos quarts de tres de la tarda. El públic era tan nombrós que la sala del paranimf va quedar petita i vessava de gent que va seguir l'homenatge des de l'exterior. Va obrir els parlaments Sebastià Bonet, deixeble de Solà i professor del Departament de Filologia Catalana de la UB. Bonet va recordar l'“exigència terrible” de Solà, que va ser el

seu director de tesi, una experiència que va qualificar d'“única”: “Em va servir per conèixer-me a mi mateix”. “Aquest país no t'oblidarà mai”, va dir entre sanglots.

Joan Solà, nebot del lingüista, va prendre la paraula en nom de la família i ho va fer per evocar l'estudiós com una persona que no tan sols destacava per la seva intel·ligència, sinó també per la seva “capacitat de treball” i la seva “voluntat irrenunciable”.

Reprent l'esperit combatiu del catedràtic emèrit de la UB, que va lluitar per millorar la situació de la llengua, també va tenir paraules contundents contra els polítics:

“N'estem farts, ens sentim desolats i desemparats”. “Els polítics ens han deixat de banda i per això som aquí i no a la seu del poble de Catalunya. Aquí és casa teva”. “Aquest govern no és digne de fer-te d'amfitrió”.

Per la seva banda, Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans, va expressar l'“enorme gratitud envers el llegat immens i incommensurable de Solà” i va assumir que el filòleg ja havia fet “grans aportacions” abans d'ingressar a l'IEC el 1999. “La seva actitud crítica no sempre va ser ben entesa, però el to de discrepància de Joan Solà ha estat altament útil per a

l'Acadèmia i per al país”.

Va tancar els diversos parlaments el rector de la UB, Dídac Ramírez. “És un honor per a la Universitat que aquest acte de comiat es faci aquí”. Segons el rector, Joan Solà forma part d'una triada de personatges incomparables, al costat de Pompeu Fabra i Joan Coromines. “Generós”, “valent”, “autèntic”, “excel·lent”: a tots aquests epítets Ramírez hi va afegir els d'“afectuosos” i “bondadosos”.

Per acabar, el rector va llegir un article del mateix Solà, mentre que la coral Fontana —en què cantava el filòleg— va cloure l'acte interpretant *Muntanyes del Canigó*. ■

DEFUNCIONS FILÒLEG CATALÀ

Adéu acadèmic a Joan Solà

Centenars de persones abarroten el paranimf de la Universitat de Barcelona, que va acollir la cerimònia de comiat || Familiars diuen sentir-se “desemparats” pels polítics

AGÈNCIES

| BARCELONA | El paranimf de la Universitat de Barcelona es va quedar ahir petit durant la cerimònia de comiat del filòleg Joan Solà, mort a causa d'un càncer. Centenars de persones van participar en l'acte, marcat per les crítiques dels seus familiars, que van assegurar sentir-se “desemparats” per la classe política.

En un dels discursos, un nebot del filòleg, que també es diu Joan Solà i que va exercir com a portaveu de la família, el va definir com un “home total”, igual que Sòcrates, Newton, Einstein, Gaudí i Coromines, va dir, per la seua “claredat” per no perdre mai de vista l'important, encara que no va escatimar un retret.

“N'estem farts. Som molts els que ens sentim desolats i desemparats. Els polítics ens han deixat sols, i per això som aquí i no a la seu del Govern de Catalunya”, va manifestar amb rotunditat, i va afegir que les llàgrimes de la família són de “tristesa”, “ràbia” i “revenge”.

Entre els representants polítics hi havia el president del Par-

La capella ardent de Joan Solà es va instal·lar al paranimf de la Universitat de Barcelona.

lament, Ernest Benach, i el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, Joan Manuel Tresserras.

La cerimònia va comptar amb l'assistència de nombrosos alumnes de Solà, que feia classes a la

Universitat de Barcelona, així com col·legues del seu departament i professió.

El president de l'Institut d'Estudis Catalans, Salvador Giner, va agrair l'“immens” llegat de Solà al centre d'estudis i va avan-

çar que pròximament s'editaran les obres completes de Pompeu Fabra, que Solà estava coordinant. La cerimònia va finalitzar amb la sortida del fèretre entre aplaudiments i el cant de l'himne d'*Els Segadors*.

EFE/TONI ALBIR

Emotiu comiat a Joan Solà amb dures crítiques dels familiars als polítics

► «Ens han deixat sols i per això estem aquí (UB) i no a la seu del Govern de Catalunya»

BARCELONA | EUROPA PRESS/DdeG

■ La cerimònia de comiat del filòleg Joan Solà, mort a Barcelona a causa d'un càncer, va tenir lloc al paranif de la Universitat de Barcelona (UB), que van omplir centenars de persones.

Els familiars més propers van dir que se senten «desemparats» per la classe política. En un dels discursos, un nebot del filòleg, també anomenat Joan Solà, va exercir com a portaveu de la família i el va definir com un «home total», igual que Sòcrates, Newton, Einstein, Gaudí i Coromines, va dir, per la seva «claredat» per no perdre mai de vista allò que és important, tot i que no va escatimar un retret.

«Estem tips. Som molts els que ens sentim desolats i desemparats. Els polítics ens han deixat sols, i per això estem aquí i no a la seu del govern de Catalunya», va manifestar amb rotunditat, i va afegir que les llàgrimes de la família són de «tristesa», «ràbia» i «venjança».

Entre els representants polítics hi havia el president del Parlament de Catalunya, Ernest Benach, i el conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, Joan Manuel Tresserras.

La cerimònia va comptar amb l'assistència de nombrosos alumnes de Solà, que feia classes a la UB. Un dels seus col·legues del departament de filologia, el professor Sebastià Monet, va destacar, abans de res, les seves «explosions» d'entusiasme: «Ni el reconeixement, ni l'èxit motivaven tant en Joan com

El fèretre de Joan Solà, envoltat d'amics i familiars, ahir a la UB.

l'alegria que li proporcionava el saber», va remarcar.

El president de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), Salvador Giner, va agrair l'«immens» llegat de Solà

al centre d'estudis, al qual es va incorporar el 1999, i va valorar especialment la seva actitud «crítica», per assegurar-se que les propostes normatives de l'acadèmia tingu-

Salvador Giner va avançar que pròximament s'editaran les obres completes de Pompeu Fabra, que Solà coordinava

«Ni el reconeixement ni l'èxit motivaven tant en Joan com l'alegria que li proporcionava el saber»

essin una clara identificació social.

A més, va avançar que pròximament s'editaran les obres completes de Pompeu Fabra, que Solà coordinava.

També van llegir els seus discursos Raimon Martínez, germà de la vídua, que va recordar les vacances d'estiu que havien passat plegats als Pics d'Europa, i el rector de la UB, Dídac Ramírez, que per acomiadar l'acte va escollir un dels «1.050» articles que el filòleg va escriure i en els quals Solà, fidel al seu estil, es preguntava finalment si *l'interruptus* amb el qual havia titulat el seu text hauria hagut d'escriure'l entre cometes o en cursiva.

La cerimònia va finalitzar amb la sortida del fèretre entre aplaudiments i el cant de l'himne d'*Els Segadors*. Entre els nombrosos representants de la societat civil hi havia la presidenta d'Òmnium Cultural, Muriel Casals; el president de l'Institut Ramon Llull (IRL), Josep Bargalló, i el director de la Institució dels Lletres Catalanes (ILC), Oriol Izquierdo.